

Ομιλία του Βασιλείου Μάρκου, Δικηγόρου-Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Καλαβρύτων. Εκφωνήθηκε στον Καθεδρικό Ναό της Μαρτυρικής πόλης των Καλαβρύτων στις 13-12-1975.

Πένθιμα κτυπούν πάντοτε σαν σήμερα οι καμπάνες στον Καλαβρυτινό χώρο. Και η επιμήκυνση του χρόνου από την απαίσια ημέρα δημιουργεί εντονότερη την αντίθεση του πένθιμου ήχου προς το Πανελλήνιο αίσθημα. Με το πέρασμα του χρόνου η φρικώδης ανάμνησις αποδυναμούνται για να δημιουργηθεί μία ιστορία που τα γεγονότα της εγγίζουν τα όρια του μύθου και οι ήρωές της προβάλλουν σαν μεταφυσικές δυνάμεις που δεν κανοναρχούνται από τις προσταγές της λογικής, δεν προσαρμόζονται στο κοινό ανθρώπινο αίσθημα.

Ξεφεύγει από τα πλαίσια της ανθρώπινης αντοχής η θυσία των Καλαβρυτινών. Στέκεται στο χώρο που πλάθεται ο μύθος των γιγάντων, στο χώρο που αποτελεί ορόσημο στις εγκόσμιες και υπερβατικές θέσεις.

Παρέχει η ιστορία αυθεντία αληθείας εις τα αδιάσειστα γεγονότα. Αλλιώς θα ήτο ανίκανος ο άνθρωπος του μέλλοντος να συλλάβει και την αγριότητα των τύραννων και την έκταση της θυσίας των θυμάτων.

Και η πλέον ξέφρενη φαντασία δεν μπορεί να δώσει το μέτρο των δύο τούτων αντίρροπων δυνάμεων. Οι Γερμανοί ναζιστές δηλώνουν, δολοφονούν, πυρπολούν, καταστρέφουν, οι Καλαβρυτινοί μάρτυρες με την θυσία των, την ψυχική των ανάταση και την εθνική των έξαρση φωτίζουν το χώρο της πανανθρώπινης καταξίωσης.

Πανουργία και κτηνώδη περιφρόνηση προς παν το ανθρώπινο αμιλλώνται δια την κατάστροψη και εκτέλεση του δολοφονικού σχεδίου.

Περιδεείς και έντρομοι οι Γερμανοί κατακτητές από τα πλήγματα των συμμάχων και των ενόπλων τμημάτων του Έθνους ξεσπούν κατά του αόπλου πληθυσμού της πόλεως των Καλαβρύτων με κατησχυμένο το πρόσωπον, πλην με παφλάζον το πολεμικό των μένος.

Αλλ' οι ειδεχθείς γνωρίζουν και την ιστορία και την ψυχή του Έλληνα, γνωρίζουν ειδικότερα ότι η μικρή αυτή γωνιά της Ελληνικής γης προ 140 χρόνων υπήρξε ο ηφαιστειώδης κρατήρ της επαναστατικής ορμής των Ελλήνων. Και δεν τολμούν να τεθούν αντιμέτωποι εκείνοι με την σύγχρονο πανοπλία των προς τους Καλαβρυτινούς με την πίστη και την ψυχή των, με την λεβεντιά των.

Τους εξαπατούν ότι πρόκειται να ταξιδεύσουν και όταν την υστάτη στιγμή αποκαλύπτεται η απάτη, τρέμουν την αντεπίθεση των αόπλων. Γνωρίζουν ότι οι γενναίοι δεν λυγίζουν από την ιδέα του θανάτου.

Αρχοντικές μορφές των Καλαβρύτων, διανοητές ευρύτερης προβολής, απλοί άνθρωποι συνεννοούνται όλοι με την γλωσσά της ψυχής των. Η στιγμή είναι αποφασιστική αλλά και ιερή. Το μάτι του θεού είναι προσηλωμένο τη στιγμή τούτη στο λόφο του Καπή, εκεί που 1300 ανθρώπινες καρδιές δονούνται από τον ίδιο πανομοιότυπο παλμό της υπέρτατης θυσίας.

Οι Αγωνιστές του 21 σκύβουν ευλαβικά και φιλούν το λόφο του Καπή και εναποθέτουν εκεί το δεύτερο λάβαρο αλλά τώρα όχι μόνον της Ελληνικής αλλά της Παγκόσμιας λευτεριάς.

Η βουβή συμφωνία των Εθνομαρτύρων Καλαβρυτινών δίνει στα πρόσωπά των μελαγχολική αγριότητα, όταν αίφνης ακούεται η φωνή του Καθηγητού Αθανασιάδη και εκείνη του Δικηγόρου Γεωργαντά που απετέλουν ξέσπασμα και απόφαση. Απόφαση να κτυπήσουν με τα στήθη των, με τα χέρια των τις κάνες των δολοφονικών όπλων.

Απόφαση που δείχνει ότι η ζωή και η δύναμη των Καλαβρυτινών μετεφέρθη εις μεταρσιωμένον χώρον εις τα μέσα του Ουρανού κάπου μεταξύ Θεού και ανθρώπων. Στρατιές Αγγέλων παραστέκουν εμψυχώνουν, ευλογούν την απόφαση των Καλαβρυτινών να επιτεθούν υπακούοντες στην επίνευση της μοίρας. Οι γενναίοι μαχητές του πεπρωμένου είναι έτοιμοι να ορμήσουν. Να κατακυρώσουν έτσι την ιστορική επιταγή του γένους. Να γράψουν πάλι το «*ω ξειν' αγγέλειν Λακεδεμονίοις*» να βροντοφωνήσουν πάλι από τις ίδιες βουνοπλαγίες το "*Ελευθερία ή θάνατος*" και να σκορπίσουν πάλι στον Ελληνικό αέρα το νικητήριο σάλπισμα των Αλβανικών βουνών.

Αλλ' οι τύραννοι, κυριαρχούμενοι από το δέος του δολοφόνου, επικαλούνται με ανάποδη όψη δια τον εαυτόν τους το ωραιότερο ανθρώπινο αίσθημα των Καλαβρυτινών. Απειλούν εις την ελαχίστη αντίστασή των την ζωή των γυναικών και των ανηλίκων τέκνων των που ήσαν εγκλωβισμένα εις το Δημοτικό Σχολείο.

Τότε οι γενναίοι, χάριν της ζωής των μικρών παιδιών των, της μάνας και της συζύγου λυγίζουν και η κλαγγή των όπλων θέτει την πορφυρή σφραγίδα της θυσίας εις την βουνοπλαγιά του Καπή.

Ιδού το Εθνικό και Ανθρώπινο μεγαλείο εις την πλέον ακτινοβόλο ανταύγειά του. Και η πλέον ασύδοτη μυθοπλαστική φαντασία και η πλέον υψιπετής συγκινησιακή παρόρμηση, δεν μπορεί να συλλάβει την απόφαση των Καλαβρυτινών να επιτεθούν άοπλοι εναντίον των πολυβολούντων Γερμανών και ο πλέον ρομαντικός ιδεαλιστής δεν δύναται να εννοήσει αυτήν την ανθρώπινη απογείωση να οπισθοδρομήσουν οι μάρτυρες Καλαβρυτινοί της ηρωικής των αποφάσεως προς επίθεση από την οποία οι περισσότεροι θα εσώζοντο και να σταθούν όρθιοι με υψηλό το φρόνημα προ της ομοβροντίας των Γερμανικών πολυβόλων χάριν του τέκνου χάριν της μάνας, χάριν της συζύγου, χάριν της οικογενείας. Ας έλθει κάποια σύγχρονη τραγωδός να ιστορήσει τη δραματική επιλογή των Καλαβρυτινών να πεθάνουν αυτοί και όχι τα παιδιά των και όχι οι γυναίκες των. Ας ακουστούν οι σύγχρονες μούσες του Ελικώνος να υμνωδούν τη θυσία χάριν των προσφιλών προσώπων και η λίρα του Πινδάρου ας ψάλλει τα επίνικα των Καλαβρυτινών μαρτύρων που δέχτηκαν το δολοφονικό βόλι για να ζήσουν τα παιδιά των.

Ιδού εθνική ανάταση και ψυχική έξαρση πέραν των συνήθη ανθρωπίνων ορίων. Ηρωισμός και Αγάπη. Δύο συναισθήματα συμπλέκονται και συνθέτουν ένα ανθρώπινο μεγαλούργημα που έχει τις διαστάσεις της Θείας δυνάμεως.

Μεγαλούργημα που υπερίπταται πάντων των ανθρωπίνων επιτευγμάτων για να σελαγίσει τον τόπο και το χρόνο μέχρι του απείρου. Μεγαλούργημα που έγινε παιάνας του έθνους ανά τον κόσμο που αγωνιζόταν για την ανθρώπινη επιδίωξη. Που έγινε εθνικό σάλπισμα και συνήγειρε την συνείδηση των ελευθέρων ανθρώπων εις τον κατά του φασισμού Αγώνα.

Μεγαλούργημα ανθρώπινο που θα σημαδεύει ταυτόχρονα εις την απέναντι όχθη τα ταπεινά και τα ευτελή, τα αποτρόπαια και τα ειδεχθή. Θα σημαδεύει το

Έγκλημα τις 13 Δεκεμβρίου 1943 που ρύπανε την ιστορία του πολιτισμού και ατίμασε δια βίου ένα μεγάλο Έθνος.

Οι Γερμανοί ναζιστές έχουν εκτελέσει το ανήκουστο έγκλημα. Και η πλέον διεστραμμένη ψυχή θα ήταν αδύνατον να συλλάβει την εκτέλεση κακουργήματος τέτοιας εκτάσεως.

Και όμως οι βάρβαροι προέβησαν εις την απαίσια εγκληματική πράξη χωρίς κανένα δισταγμό, χωρίς κανένα ανθρώπινο αίσθημα, πράξη που τους ανέδειξε σαν τα πιο αχόρταγα αιμοβόρα θηρία της πιο ανεξερεύνητης ζούγκλας.

Και σαν να θέλουν περαιτέρω αναίτιο εκδίκηση των θυμάτων των εις την επιθανάτιο πορεία των, ρίχνουν υπό τα όμματά των τις πρώτες εμπρηστικές βολές και οι αναθρόσκοντες καπνοί εκ του εμπρησμού της πόλεως των Καλαβρύτεων φέρνουν το πρώτο ρίγος της φρίκης έως ότου αναμιχθούν με την λάμψη των δολοφονικών πολυβόλων και συμπληρωθεί έτσι το μεγαλύτερο διεθνές έγκλημα του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

Είναι η μοίρα και η ιστορία των Καλαβρυτινών να προμαχούν. Να μάχονται για ιδέες και ιδανικά εν ανάγκη να πέφτουν. Να πέφτουν μαχόμενοι και όχι δολοφονούμενοι.

Γι αυτό είναι σύμμικτο εις την Επιμνημόσυνο αυτή τελετή το αίσθημα των Καλαβρυτινών. Υπερηφάνεια για την προσφορά- στον αγώνα της παγκόσμιας Ελευθερίας και οδύνη άφατος για το πρωτάκουστο έγκλημα.

Αν το σύμφυτο ανθρώπινο αίσθημα της συντριβής και του πένθους για το χαμό προσφιλών προσώπων αμβλύνεται με την πάροδο του χρόνου, η οργή των επιγενομένων και η ιστορική νέμεση δια το ανεπανάληπτο έγκλημα της 13ης Δεκεμβρίου 1943 θα κρατύνεται συνεχώς και θα δίδονται οι πραγματικές του διαστάσεις υπό το φως του ανελισσομένου πολιτισμού και της κάθαρσης των Εθνών και των ατόμων από τις αταβιστικές αναδρομές.

Δίδαξαν Φιλόσοφοι και Κοινωνιολόγοι ότι ο πόλεμος μεταξύ των Εθνών δεν δημιουργεί εχθρότητα του Έθνους προς τους πολίτες του άλλου. Οι πολίτες έχουν δικαίωμα και υποχρέωση να προμαχούν δια την ελευθερία των, διότι η άρνηση της ελευθερίας σημαίνει άρνηση των πάντων, η οποία είναι αντίθετος με την ανθρώπινη φύση.

Αλλ' η Ελλάδα είναι Πατρίδα της Ελευθερίας και τα Καλάβρυτα έκπαγλο μετέωρο δόξης και φωτός. Η θυσία των Καλαβρυτινών της 13ης Δ/βρίου 1943 υπήρξε συνέχεια ιστορικής πορείας του Γένους. Υπήρξε ευλαβής παραλαβή και ηρωική παράδοση της σκυτάλης των Εθνικών Αγώνων που λαμπρύνουν το παρελθόν και προδιαγράφουν το μέλλον. Ο λόφος του Καπή έγινε πανύψηλο φωτοβόλο βουνό για να φωτίζει την οικουμένη στον δρόμο της τον ατέλειωτο δια τις ανθρώπινες αξίες. Καταγράφηκε στην ιστορική συνείδηση σαν προβολέας της αλήθειας ότι και σήμερα όπως και χθες καθώς και αύριο οι δρόμοι της παγκόσμιας λευτεριάς, οι δρόμοι της πανανθρώπινης αρμονίας περνούν από την Ελλάδα, περνούν από την Αγία Λαύρα, από τον λόφο του Καπή.

Έδωσε η θυσία των Καλαβρυτινών και αλήθεια και φως. Αλήθεια δια το παρελθόν και φως δια το μέλλον. Υπό το φως της θυσίας των γονέων και συζύγων κρατύνεται έκτοτε η πορεία των χηρών και των μικρών τότε ορφανών προς τους υψηλούς ανθρώπινους στόχους. Κορυφαίοι επιστήμονες και φωτισμένοι διανοητές κοσμούν σήμερα το Καλαβρυτινό περιβάλλον για να δείχνουν ότι ποτέ δεν σβήνει

ποτέ δεν χάνεται παν ότι είναι Καλαβρυτινό, παν ότι είναι Ελληνικό, για να δικαιώνουν ό, τι η μούσα του Έθνους συνθέτει και η νέα γενεά υλοποιεί ότι "η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει".

Η ιστορική θέση της Ελλάδος ως ποδηγετριάς των λαών εις τα υψηλά και τα ιδεώδη εκραταιώθη και υπό τους λαμπηδόνας της θυσίας της Ιβής Δ/βρίου θα πορεύονται οι επιγενόμενοι "Έλληνες τον ιδιον πάντοτε δρόμο της τιμής και του καθήκοντος.

Σήμερα στις κρίσιμες στιγμές του Έθνους που χρειάζεται ενότητα και σύμπνοια, αποφασιστικότητα και λεβεντιά ενδυνάμωμα και αναβάπτισμα στη κολυμπήθρα των Εθνικών μας πεπρωμένων, η θυσία των Καλαβρυτινών ας γίνει ο φωτοδότης φάρος, ας γίνει σύμβολο καθοδηγητικό της πορείας του Έθνους.

Προσφιλείς μας νεκροί,

Συνήχθημεν και κατά την εφετινή επέτειο του ηρωικού σας θανάτου εις επιμνημόσυνο δέηση. Το απέριττο τούτο κενοτάφιο συγκλονίζει τις ψυχές μας. Καθυποβαλλόμεθα εις την ανθρωπινή αδυναμία και δάκρυα συντριβής αυλακώνουν τα πρόσωπά μας. Δακρύζουμε για να μη γιορτάσωμεν, γιατί οι νεκροί πεθαίνουν μόνον, όταν λησμονούνται.

Και δεν λησμονεί η Ελλάδα, δεν λησμονούμε εμείς οι Καλαβρυτινοί, δεν λησμονούν τα παιδιά σας, οι οικείοι σας, σας που επορεύθητε προς τον θάνατον παράλληλα με τον δρόμο του Σταυρικού Μαρτυρίου. Στην πορεία σας για τον λόφο του Καπη ανεβάσατε την βαριά πέτρα της ιστορικής ευθύνης, στις πιο ψηλές κορφές. Στήσατε εκεί την Λευτεριά πλάι στο θάνατο και της δώσατε το αληθινό νόημά της. Στα ανδρεία σας στήθη σκίρτησε η αθανασία και οι αρχοντικές σας μορφές παραβίασαν την πόρτα της αιωνιότητας και έθεσαν ως προμετωπίδα της την υψηλότερη ανθρωπινή αρετή, την θυσία χάριν των ιδανικών, των ευγενών και των ωραίων.

Εις ευλαβές της μνήμης σας προσκύνημα προσερχόμεθα και αισθανόμεθα ότι στρατιές Αγγέλων αναμέλπουν της θυσίας σας την υμνωδό και μυριάδες ανά τον κόσμο θυμιατήρια συνοδεύουν τις ψυχές σας στο χώρο της αιωνιότητας.

Γιατί η θυσία σας έδωσε λάμψη αιώνια στα Καλάβρυτα πού θα ζουν και θα πορεύονται πάντα κάτω απ το δικό σας αστερισμό.

Στη μνήμη σας κάτω από έντονο συγκλονισμό γονατιστοί τανύουμε τις δυνάμεις μας για να σας δούμε τώρα έπειτα από τόσα χρόνια κατάματα στο χώρο των αρχαγγέλων λουσμένους με το φως της αιωνιότητας πλαισιωμένους με τον πύρινο φωτοστέφανο που φωτίζει δρόμους και ανοίγει ατραπούς στη πορεία των ελευθέρων ανθρώπων.

Ναι θέλουμε να σας δούμε και σας βλέπουμε, Αδελφοί, στις λεβέντικες μορφές σας, ψηλά πολύ ψηλά πανύψηλα τόσο ώστε να γελάγεται ο ανθρωπίνος λογισμός, αν βλέπει ανθρώπους ή ημιθέους.

Σ' αυτήν την θέση θα είσθε πάντοτε στη συνείδηση των δικών σας, στη συνείδηση των Καλαβρυτινών που θα στέκονται αιώνια σε θέση προσοχής και έκστασης, σ' αυτή τη θέση θα είσθε πάντοτε στη συνείδηση των Πανελλήνων στην πανανθρώπινη συνείδηση.

Αιώνια να είναι η μνήμη σας.